Κερόεσσα ἡ μήτηρ τοῦ Βύζαντος

καὶ τὸ ἐν Βοσπόρῳ κυνήγιον βοϊδίου τῆς ἐλαίας

Ι. Ν. Σβορῶνος

«Ὅτε πρό τινων ἐτῶν ἐν τῇ ἐκλογῇ τῆς ἐν Βερολίνῳ Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν κατέγραφον τὰ ἐν τοῖς νομισματικοῖς Μουσείοις τῆς Εὐρώπης ἀποκείμενα ἀρχαῖα νομίσματα τῶν βορείων ἑλληνικῶν χωρῶν, κατ' ἀκολουθίαν καὶ τὰ τοῦ ἀρχαίου Βυζαντίου, εὗρον ἐν ταῖς δημοσίαις συλλογαῖς Παρισίων, Λονδίνου καὶ Μονάχου σπάνιόν τι χαλκοῦν νομισμάτιον. Ἡ παρ' ἐμοῦ εκ- [illegible] αὐτοῦ δύναται, νομίζω, νὰ ἀποτελέσῃ θέμα βραχείας ἀνακοινώσεως διαφερούσης τοὺς ἀναγνώστας τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένου Ἡμερολογίου τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, οὗ ἡ Διεύθυνσις εὐηρεστήθη νὰ μὲ παρακαλέσῃ ὅπως γράψω χάριν τῶν ὁμογενῶν ἀναγνωστῶν καὶ μάλιστα τῶν ἐν Βυζαντίῳ οἰκούντων, τοιαύτην τινὰ ἀνακοίνωσιν ἐκ τοῦ κλάδου τῆς ἐπιστήμης, ἣν καλλιεργῶ.

ἐν Ἀκαδ. Ἐφημ. Νομισμ. … 1907 σ. 145

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Α´

Κερόεσσα ἡ τοῦ Βύζαντος μήτηρ

1) Χαλκοῦν 18 — Προτομὴ κόρης κερασφόρου καὶ κισσοκόμου πρὸς δ. Ὄ. ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ. Δάμαλις ἐπὶ βάσεως πρὸς δ.

Κερόεσσα ἡ τοῦ Βύζαντος μήτηρ.

ἐστεμμένη (τὴν εἰκόνα τοῦ ὀπ. ἐν μεγεθύνσει ἴδε κατωτέρω)
α΄) Εἰκὼν Α΄ 1. = Μουσεῖον Παρισίων = Wiczay. Cat. Mus. Hedervar ἀρ. 2.282 — Sestini. Mus. Hedervar 48,6 — Mionnet, Description des Médailles, 1, 377, 90 Κ΄ ἐνταῦθα ἡ κατωτέρω δημοσιευμένη χάριν ἀρείονος σαφηνείας μεγέθυνσις

Εἰκὼν Β΄.

ἐν ξυλογραφίᾳ (Εἰκὼν Β΄ καὶ Γ΄) ἐσχεδιάσθη κατὰ τὸ νόμισμα τῆς συλλογῆς Λονδίνου
β΄) Εἰκὼν Α΄ 2. = Μ. Λονδίνου = R. S. Poole. Catalogue of Greek coins, Thrace, σελ. 97, 18.
γ΄) Μ. Μονάχου (νόμισμα κακῶς διατηρηθέν)
δ΄) Ἕτερον ὅμοιον, ἀλλ᾿ ὑπογραφόμενον τὴν τέχνην καὶ ἔχον τὸ ἐφ᾿ ἑτέρου τύπον πρὸς ἀριστεράν.
Εἰκὼν Α΄ 3 = Μ. Λονδίνου = S. Poole, ἔνθα ἀνωτέρω, ἀρ. 19.

Ὁ Wiczay, ὁ πρῶτος δημοσιεύσας τὸ χαριέστατον νομισμάτιον τῆς συλλογῆς τῶν Παρισίων (τότε ἐν τῇ συλλογῇ Hedervar εὑρισκόμενον), περιέγραψε τὴν ἐφ᾿ ἑνὸς προτομὴν ὡς «κεφαλὴν ἀγένειον», μηδὲν ἕτερον προσθέσας, οὔτε δηλαδὴ ἂν αὕτη κόρης ἢ νεανίου ᾖ τινός. Ἔτι τούτου χεῖρον ὁ Sestini ἐθεώρησεν αὐτὴν ὡς κεφαλὴν Ἀπόλλωνος, ἐξήγησιν, ἣν καὶ ὁ Mionnet παρεδέξατο κατόπιν. Ἀκριβέστερόν πως περιεγράφησαν τὰ δύο νομίσματα τοῦ βρεττανικοῦ Μουσείου ὑπὸ τοῦ Poole, πρῶτον ἀναγνωρίσαντος ὅτι ἡ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

νεανικὴ κεφαλὴ φέρει τύπους κεράτων καθ' ἑκάτερον τοῦ μετώπου μέρος· ἀλλὰ ἡ οὗτος ἠπατήθη, ἐκλαβὼν αὐτὴν ὡς εἰς ἄρρενα ἀνήκουσαν. Τούτῳ δ' ἠκολούθησε καὶ ὁ B. V. Head ἐν τῇ Historia Numorum, σελ. 231, προσθέσας ὅτι ἡ κεφαλὴ αὕτη εἶναι ἴσως ἡ τοῦ ποταμοῦ Λύκου· ἀλλ' αὕτη βεβαίως ἐστίν, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, νέας καὶ χαριεστάτης κόρης. Ἀλλὰ τίς αὕτη; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀδιστάκτως φρονοῦμεν ὅτι παρέχουσιν ἀπάντησιν τὰ ἑξῆς χωρία ἀρχαίων συγγραφέων. Διονυσίου Βυζαντίου Ἀνάπλους Βοσπόρου, σελ. 19, παράγρ. XXIV (τῆς ἐκδόσεως C. Wescher). Ὁμιλῶν ὁ συγγραφεὺς οὗτος περὶ τῆς τοπογραφίας τοῦ Βυζαντίου λέγει: «Καθ' ὃ δὲ προσπίπτει παρὰ τὸ Βυζάντιον ἄρχεται καὶ τὴν ~~παρακειμένην~~ παλαιὰν ἄκραν ὑπερεκχυθεῖσα ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν (οἱ ποταμοὶ Βαρβύσης καὶ Κύδαρος), Σημύστρας βωμός· ἀφ' ἧς καὶ τοὔνομα τῷ χωρίῳ· Σημύστρα δὲ νύμφη καὶ Κεροέσσης τροφός. Ἰὼ γάρ, ἐπὶ μηχαναῖς μὲν Διός, ὀργῇ δὲ Ἥρας, πτερωτὸν οἶστρον ἄφετος ἐν μορφῇ βοὸς ἐπὶ πολλὴν ἐκπλανηθεῖσα γῆν, κατὰ τοῦτον μάλιστα τὸν τόπον ἐπειγομένη, ἡ ὠδῖσι (ἔγκυος γὰρ γονῆς ἐπιφάσεως ἦν) ἀποτίθεται θῆλυ βρέφος. Τὸ δὲ ἀναλαβοῦσα Σημύστρα ἐκτιθηνεῖται ΠΑΡΑΣΗΜΟΝ ΤΗΣ ΜΗΤΡΩΑΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΥΠΟΙ ΓΑΡ ΚΕΡΑΤΩΝ ΚΑΘ' ΕΚΑΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ ΜΕΡΟΣ ΥΠΟΔΥΝΤΕΣ ΕΞΕΙΧΟΝ. ΕΝΘΕΝ ΚΑΛΕΙΤΑΙ ΚΕΡΟΕΣΣΑ. Ταύτης καὶ Ποσειδῶνος Βύζας ἀνὴρ ἴσα θεῷ τετιμημένος, ἀφ' οὗ τὸ Βυζάντιον».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Κερόεσσα ἡ τοῦ Βύζαντος μήτηρ

Ἡσυχίου Μιλησίου, Πάτρια Κωνσταντινουπόλεως (Fragmenta Histor. gr. τόμ. IV σελ. 148, ἐκδ. Müller): «Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὴν Θρᾳκῶν ἀφίκετο χώραν (ἡ Ἰώ), ὄνομα μὲν τῷ τόπῳ κατέλιπε Βόσπορον, αὐτὴ δὲ πρὸς τὸ καλούμενον Κέρας ἐπανελθοῦσα, καθ' ὃ Κύδαρός τε καὶ Βαρβύσης συμμίσγονται, τοῖς ἐνοικοῦσι προσθεσπίζουσα τὰ ἐσόμενα, παρὰ τὸν Σεμέστρης βωμὸν τὴν λεγομένην Κερόεσσαν ἀπεκύησε κόρην, ἐξ ἧς καὶ Κέρας ὁ τόπος ὠνόμασται.... Ἡ τοίνυν Κερόεσσα παρὰ Σεμέστρῃ νύμφῃ τραφεῖσα καὶ ΠΑΡΑΔΟΞΩι ΜΟΡΦΗι ΛΑΜΠΡΥΝΘΕΙΣΑ, πολὺ τὰς θρᾳκικὰς ὑπερέβαλε παρθένους, τῷ δὲ θαλαττίῳ μιγεῖσα Ποσειδῶνι τίκτει τὸν καλούμενον Βύζαντα».

Οὐδεμία ἄρα ἀμφιβολία ὅτι τὰ προειρημένα νομίσματα παριστάνουσιν ἡμῖν ἔτι [illegible] εἰκόνα τῆς Κεροέσσης. Ἐπικύρωσιν τῆς ἐξηγήσεως ταύτης παρέχουσι καὶ πλεῖστα ἄλλα τῶν νομισμάτων τοῦ Βυζαντίου, φέροντα τοὺς τύπους α') τῆς μητρὸς τῆς Κεροέσσης Ἰοῦς, εἰκονιζομένης ὡς δαμάλεως βαδιζούσης ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου, β') τοῦ συζύγου τῆς αὐτῆς Κεροέσσης Ποσειδῶνος καὶ γ') τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Βύζαντος, εἰκονιζομένου ὡς ἥρωος γενναίου, μετὰ κράνους, σὺν τῇ ἐπιγραφῇ ΒΥΖΑΣ (ἰδὲ Ἐφημερ. Ἀρχαιολ. 1889, σελ. 74–80).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ